

Handke éppen régióink irodalmi és nyelvi sokszínűségét fölmutatva, a közép-európai történelem tanulságait groteszk történetté fordítva szólnak anyanyelvükön, szólnak egymáshoz Közép-Európa népeinek nyelvén, váltakozó sikerrel Németország könyvkiadóinak segítségével, időnként francia vagy angol nyelvű tolmács közvetítésével. Pontosan lokalizálható történetek szólnak a közép-európai és kelet-közép-európai életlehetőségekről, a nemzeti tudat zavarairól, a „hamis realitás”-ról, a rossz paktumokról, az egyes ember lépéskényszereiről – de a „sajátosság méltóságá”-ról is. Arról nevezetesen, hogy a partikuláris nélkül az egyetemes, az általános üressé válhat, meg arról, hogy önmagát csonkítja meg Európa, ha megfélemezik Európa kevésbé szerencsés sorsú régióiról, régióiról.

Közép-Európa: ma nem politikai realitás. Gazdaságilag egyelőre csupán a KGST-ben osztott-kapott sebeket nyalogatják a nyalogatás szakemberei, a piacvesztést, a csődöt, a fizetéseképtelenséget hangoztatva. A nagyhangú ideológusok a *nemzetegyniség* önerőre támaszkodó kifejtését ígérik anélkül, hogy jól körvonalazható és a megvalósíthatóság esélyeivel rendelkező programmal állnának elő. Már Petőfinél is ezt olvashattuk pedig: Minden Demoszthenésznel szebben beszél a tett... Úgy tetszik azonban, hogy a tett (ismét?) a szellem embereire vár, nekik kell posztmodern bástyáik, idézethalmaik, szövegeköziségük mögül vállalni annak *kimondását*, amit a politikusok nemigen tudnak, nemigen mernek *megtenni*. A szellem emberének csekély a lehetősége, hogy eljuttassa üzenetét azokhoz, akikhez kellene. Így Közép-Európa csupán megálmodott álom, történeti-irodalomtörténeti irányzatok, korszakok színhelye, remény, talán jövő is, ébren tartandó hit. Az egység felé botorkáló Európában egyként *Traum* és *Trauma* (álom és trauma), de mindenképpen (ismét) az egész világ számára fontos mondandók, fontos művek jobb sorsra érdemes műhelye.

Szeged, 1993. február.

